

Asia: VN/21836/2021

Lausuntopyyntö luonnoksesta kansalliseksi luonnon monimuotoisuusstrategiaksi 2035

Lausuntopyyntö

2. Strategian lähtökohdat

LUONNOS: ”EU:n biodiversiteettistrategiassa Jäsenvaltioiden odotetaan vuoden 2022 loppuun mennessä esittävän, mihin toimiin ne sitoutuvat suojelualueverkoston kehittämiseksi kohti 30 % suojelupinta-alaa ja jäljellä olevien vanhojen ja luonnonmetsien suojelemiseksi. Samoin jäsenmaiden odotetaan vuoden 2022 loppuun mennessä esittävän, mihin toimiin ne ryhtyvät saadakseen aikaan selkeän parannuksen 30 % luontodirektiivin ja lintudirektiivin liitteiden luontotyyppien ja lajien tilassa sekä esitetään toimenpiteet, joihin sitoudutaan kaikkien edellä mainittujen direktiivien liitteiden luontotyyppien ja lajien tilan heikentymisen estämiseksi.”

SLLUP: Tilanne lienee tällä hetkellä se, että yllä mainitusta deadlinesta ollaan myöhässä. Strategiategstiä tulee muokata tältä osin vastaamaan todellista tilannetta.

3.1 ja 3.2 Päätaavoite ja tarkemmat tavoitteet

-

3.3 Luonnon tilan tavoitteet

LUONNOS: ”T3.1.3 Talousmetsien luonnonhoidollista kulotusta lisätään niin, että talousmetsien ja suojelualueiden yhteenlaskettu palo- ja kulotusalueiden määrä on keskimäärin 2500 hehtaaria vuodessa”

SLLUP: Tavoitteen saavuttamisessa on keskeisessä osassa se, että talousmetsiin syntyvät luonnonkuloalueet saataisiin systemaattisesti suojelun piiriin (missä on tähän mennessä mm. valtion nihkeän korvauspolitiikan johdosta usein epäonnistuttu). Tästä on toki maininta luvussa 3.4., mutta sitä voisi vahvemmin korostaa.

3.4 Suojelu ja ennallistaminen

LUONNOS: ”Valtakunnan tasolla Suomessa maa-alueista on jo suojeltu tiukasti yli 10 prosenttia, mutta merialueilla vastaava luku on vain hieman yli yhden prosentin luokkaa. Uusia suojelualueita perustettaessa tulee jatkossakin harkita kullakin alueella sallittu ja kielletty toiminta kunkin alueen ominaispiirteiden ja suojelun tavoitteiden mukaisesti, mutta tarkkaa tavoitetta tiukan suojelun määrän lisäämiselle ei strategiassa aseteta. __Suojelua tulee kohdentaa vaikuttavasti eri elinympäristöihin ja suojelusuunnittelussa tulee ottaa huomioon alueellinen kattavuus.__”

SLLUP: Ylle alleviivaamamme periaate vaatii vahvaa korostamista. Tällä hetkellä esimerkiksi maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalan toimijat harjoittavat sen aktiivista unohtamista, ja väittävät toistuvasti niin julkisuudessa kuin työryhmätyöissäkin ettei EU:sta asetettujen tavoitteiden johdosta tarvittaisi esimerkiksi yhtään lisää tiukan suojelun metsiä, koska Suomen maa-alasta (suomalaisen määritelmän mukaisia) tiukasti suojeltuja maa-alueita on Suomen maa-alasta jo yli 10%. Metsäluonnon tilan parantaminen vaatii metsien suojelua eikä sitä voida hoitaa esimerkiksi avosoita tai -tuntureita suojelemalla. Ainoa relevantti mittari nimenomaan metsien suojelupinta-alan tarkasteluun on tiukasti suojellun tuottavan metsämaan määrä. Kitu- ja joutomailla on omat suojeluarvonsa, mutta useimpia metsälajeja tai -luontotyyppejä niillä ei pystytä suojelemaan.

LUONNOS: ”Koska metsät ovat Suomen laajin elinympäristö ja uhanalaisten lajien kannalta merkittävin elinympäristö, niiden suojelutarpeesta on hyvä käsitys ja niitä koskee erillinen EU-tason tavoite, asetetaan strategiassa selkeä tavoite metsämaan metsien suojelulle. EU:n biodiversiteettistrategian kaikille jäsenmaille yhteisen tavoitteen mukaisesti Suomessa sitoudutaan suojelemaan tiukasti kaikki jäljellä olevat vanhat ja luonnontilaiset metsät vuoteen 2030 mennessä. Suomessa vanhat ja luonnontilaiset metsät sijaitsevat pääosin pohjoisessa, ja niiden suojelu kasvattaa erityisesti Pohjois-Suomen metsien suojelupinta-alaa. Kuitenkin erityisesti Etelä- ja Keski-Suomen metsien suojelualueverkko on puutteellinen, joten __metsien suojelua tulee laajentaa myös muihin kuin vanhojen ja luonnontilaisten metsien kriteerit täyttävälle kohteille ja kohdentaa suojelua erityisesti lajistoltaan ja luontotyypeiltään monipuolisimmille sekä puutteellisesti suojelluille alueille.__ Ilmasto- ja suojelutavoitteiden yhtäaikaiseksi saavuttamiseksi

suojelua tulisi kohdistaa eloperäisille maille. ... Suojellun __metsämaan__ pinta-alan tulee olla vuonna 2035 vähintään kymmenen prosenttia koko maan tasolla tarkasteltuna. Tämä tarkoittaa 3,1 prosenttiyksikön kasvua nykyiseen, mikä pinta-alana mitattuna on noin 630 000 hehtaaria lisäsuojelua.”

SELLUP: Metsiensuojelualueverkoston puutteellisuus ei koske pelkästään Etelä- ja Keski-Suomea, vaan myös valtaosaa Pohjois-Suomesta. Etelä- ja Keski-Suomessakin on tämän suhteen valtaosaa alueiden välisiä eroja. On täysin olennaista, että vähintään kymmenen prosentin suojelutavoite asetetaan strategiassa esitetyllä tavalla metsämaalle – maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalalta on yritetty toistuvasti virheellisesti väittää, että kitumaiden metsien suojelun suojeluvaikutus olisi metsiensuojelullisesti yhtäläinen metsämaiden kanssa, ja että EU:n prosentuaaliset suojelutavoitteet voitaisiin täyttää metsien osalta kitumaiden suojelulla. Perusteluna on käytetty (suojelun metsätyyppikattavuuden tarve unohtaen) sitä, että kitumaatkin täyttävät FAO:n metsänmäärittelyn. Todellisuudessa kitumaiden vähäpuustoisin kolmannes ei edes täytä FAO:n metsänmäärittelyn minimikriteereitä.

On myös oleellista mainita ja korostaa, että metsämaan suojelutason nostossa tulee olla kyse nimenomaan tiukasta suojelusta. Suomen suojelutilastoinnissa on yhtenä pitkäaikaisena ongelmana se, että metsiä tilastoidaan suojelluksi sillä perusteella että ne sijaitsevat suojelualueella, ottamatta huomioon sitä kielletäänkö metsänhakkuu kyseisen suojelualan rauhoitusmääräyksissä vai ei, tai onko sitä ainakin voimakkaasti rajoitettu.

LUONNOS: ”Vapaaehtoisesta suojelusta kertyneen kokemuksen pohjalta tavoitepinta-alasta noin 100 000 hehtaaria voidaan kohdistaa yksityismaille, jolloin hieman yli 500 000 hehtaaria metsien lisäsuojelun pinta-alasta kohdistuu valtionmaille. Helmi-ohjelman periaatepäätöksessä on ehdotettu METSO-ohjelman jatkoksi vuosille 2026–2030 40 000 hehtaarin suojelutavoitetta yksityismaiden vapaaehtoiselle suojelulle. Tämän jatkoksi strategiakauden loppuun, vuoteen 2035 mennessä, tavoitellaan noin 60 000 hehtaarin lisäsuojelua yksityismailla. Metsien suojelupinta-alaa lisätään kehittämällä suojelualueverkostoa erityisesti maan etelä- ja keskiosissa.”

SELLUP: Olisi korkea aika viimeinkin korjata METSO-ohjelman nykyiset valuviat:

1) Pohjois-Suomessa ns. METSO-painopistealueen ulkopuolella käytössä viime vuodet ollutta (ja hyvin menestyksekkästä) tilapäistä metsiensuojelun rahoitusinstrumenttia on syytä jatkaa – nyt osana METSO:a – koska alueen metsiensuojeluverkostossa on ammottavia reikiä, ja toisaalta alueen yksityisomisteisissa metsissä (niin yhteismetsissä, metsärahastojen omistamissa metsissä, yhtiöiden metsissä kuin yksittäisten ihmisten omistamissa metsissäkin) on vielä kohtalaisen paljon suojelemattomia, mutta luonnonsuojelullisesti erittäin edustavia luonnonmetsiä, usein laajoinakin kokonaisuuksina. Yleisesti toisteltu hokema ”Pohjois-Suomen metsiä on jo suojeltu tarpeeksi” on aina ollut luonnontieteellisiin faktoihin perustumaton myytti, ja sen paikkansapitämättömyys vain korostuu nykyisessä luontokatotilanteessa.

2) Valtion tulisi perustaa METSO-ohjelman sisälle yhtiömaiden lisäsuojelua varten oma, yksityisten metsänomistajien METSO-toteutuksesta eriytetty neuvotteluprosessinsa, jolla olisi oma rahoituskehyksensä. Niillä metsäyhtiöillä, jotka ovat mukana FSC-sertifikaatissa, on maillaan melko edustava ja monesti myös hyvin kytkeytynyt, sertifikaatin vaatimusten vuoksi metsätalouksen ulkopuolelle jätetty säästökohdeiden verkosto, johon sisältyy monia suojelualueitasoisia kohteita ja kokonaisuuksia. Näiltä kohteilta puuttuu kuitenkin niiden tarvitsema lain suoja, jota ei voida saavuttaa jollei niistä perusteta luonnonsuojelulain mukaisia suojelualueita.

LUONNOS: ”Soidensuojelun täydennys ehdotuksen kohteiden lisäksi soiden lisäsuojelua tulee jatkaa ja kohdistaa Metsä-Lapin eteläpuolelle sekä erityisesti lettoihin, joilla esiintyy suhteellisesti eniten uhanalaista suolajistoa. Erityisesti tulee tavoitella sitä, että suo-
jelu kattaa kokonaisia suo-yhdistymiä ja suoalueita.”

SELLUP: Tämä on erityisen tärkeä kirjaus, koska soidensuojelun täydennysesitykseen sisällytetyn ”hehtaarileikkurin” johdosta esityksestä jäi ulos runsaasti sen valmistelussa jopa valtakunnalliseksi arvokkaiksi todettuja kohteita, ja myös kokonaan valmisteluvaiheen inventointien ulkopuolelle jäi ainakin joitakin valtakunnallisesti arvokkaita, suojelemattomia kohteita. Kirjausta tulisi kuitenkin selventää. Nyt siitä voi saada myös sen vaikutelman, että lisäsuojeluun haettaisiin lähinnä vain lettoja, vaikka tästä ei oikeasti voinekaan olla kysymys.

LUONNOS: ”Suomen nykyisten suojelua tukevien alueiden tunnistaminen on kesken. Ensisijaisiksi suojelua tukevien alueiden -kohteiksi on Suomessa esitetty muun muassa Metsähallituksen Metsätalous Oy:n omalla päätöksellä suojelemissa alueita, valtion virkistys- ja retkeilyalueita,”

SELLUP: Vähintään valtaosa Metsähallitus Oy:n omalla päätöksellään säästämistä (suojaus on tässä yhteydessä väärä termi) kohteista ja alueista on sellaisia, että niistä tulisi muodostaa lakisääteisiä suojelualueita, koska niiden nykyinen juridinen status ei turvaa niiden säilymistä ja luonnonvaraisten kehitystä pitkällä aikavälillä. Luontolaadullista eroa näiden ja nykyisten valtionmaan suojelualueiden välillä on enimmäkseen mahdoton osoittaa.

LUONNOS: ”Metsien osalta ennallistamisen ja hoidon toimet ovat erityisesti ennallistamispoltoja sekä harjujen paahderinteiden ja lehtojen hoitamista.”

SLLUP: Metsien osalta jo aiemmin tässä strategialuonnoksessa mainittu lahoppuun lisääminen (joko passiivisesti säästämällä luontaisesti syntynyttä lahoppuuta tai aktiivisesti lahoppumäärää lisäämällä) tulee myös lukea ennallistumiseksi.

LUONNOS: "Laadultaan soveliaat ennakoimattomasti palaneet alueet pyritään liittämään osaksi suojelualueverkostoa"

SLLUP: Tämä on erittäin tärkeää, mutta nykyisellään toteutunut varsin huonosti, kiitos mm. valtion nihkeilyn suojelukorvausten suhteen.

LUONNOS: "Suojelun tukialueiden verkostoa voidaan kehittää myös valuma-aluekohtaisesti, jolloin niillä voitaisiin tavoitella myös Itämeren rannikkovesien ja sisävesien tilan parantamista. ... Kokonaisuudessaan soiden tilan parantamisessa tulee edetä kohti satojen tuhansien hehtaarien mittakaavaa, jotta rakenteeltaan ja toiminnaltaan ja eheidet soiden pinta-alaa voidaan kasvattaa luvussa 3.3.3 linjatun mukaisesti kymmenellä prosentilla vuoteen 2035 mennessä. Ennallistamisen tulee olla kustannusvaikuttavaa, perustua laajoihin valuma-aluekohtaisiin suunnitelmiin ja muodostua yhdeksi metsien hoidon toimenpiteeksi. ... Vesielinympäristöjen hoito ja ennallistaminen koskee erityisesti vesien laadun parantamista, jolloin keskeisiä ovat laajat valuma-aluekohtaiset toimenpiteet."

SLLUP: Valuma-aluekohtainen lähestymistapa on kriittisen tärkeä niin ennallistamisen ja vesiensuojelun suunnittelussa kuin toteutuksessa. Nykyisellään esimerkiksi purojen ennallistamista tehdään edelleen liian paljon niin, että laiminlyödään itse kunnostettavan purojan ulkopuolella valuma-alueella tarvittavat toimenpiteet.

3.5 Paineiden vähentäminen ja juurisyihin vaikuttaminen

LUONNOS: "Hallinnon eri tasojen sitoutuminen luontokadon pysäyttämiseen mahdollistaa ja tukee muiden toimijoiden muutoskyvykkyyttä. ... Edellisellä luonnon monimuotoisuuden strategia- ja toimintaohjelmakaudella keskeisimpiä tavoitteita olivat monimuotoisuuden suojelun ja kestävän käytön valtavirtaistaminen eri ministeriöiden vastuu alueille. Toimintaohjelman toimenpiteiden toteutuksesta suurin suhteellinen vastuu kuului ympäristöministeriölle (50 % toimenpiteistä) sekä maa- ja metsätalousministeriölle (33 % toimenpiteistä). Edellisen strategian tavoitteiden ja toimenpiteiden toteuttamisessa eri hallinnonaloilla oli melko suuria eroja, eikä toteutuksen voida sanoa onnistuneen."

SLLUP: Edellä mainittu epäonnistuminen on jäljitettävissä pitkälti siihen, että käytännön tasolla valtaosa valtionhallinnosta sekä poliitikkojen enemmistö perusteettomasti vastusti sen toimenpiteiden toteuttamista tai jopa koko toimintaohjelman olemassaoloa; joko lyhyen tähtäimen elinkeinopoliittista syistä, tai puhtaasti ideologisista syistä. Ei ole ainakaan toistaiseksi näkyvissä

merkkejä siitä, että edellä mainittujen tahojen vastustus uutta toimintaohjelmaa kohtaan tulisi olemaan ainakaan vähäisempää (riippumatta siitä mikä on sisältö). Joten jos (ja kun) uudelta toimintaohjelmalta halutaan vaikuttavuutta, todellinen murros on saatava aikaan virkamiesten ja poliitikkojen ajattelussa. Faktoihin tukeutuminen olisi hyvä alku.

LUONNOS: "Keskeisiä yhteensovittettavia strategioita ja suunnitelmia luonnon monimuotoisuuden näkökulmasta ovat tämän strategian lisäksi metsä- sekä biotalousstrategiat, jotka omalta osaltaan edistävät esimerkiksi metsäekosysteemipalveluihin liittyviä tavoitteita."

SLLUP: Tämä on oleellista, päättyneellä toimintaohjelmakaudellahan näitä ei saatu käytännössä yhteensovittettua lainkaan. Päinvastoin, nykyisten metsä- ja biotalousstrategioiden päätavoitteet (hakkuumäärien kasvattaminen ja puunkäytön lisääminen) ovat suorassa ristiriidassa luonnon monimuotoisuuden ja hiilinielujen turvaamisen tavoitteiden kanssa.

LUONNOS: "Edellisen toimintakauden arvioinnin mukaan luontokadon pysäyttämiseen kohdistunut rahoitus on ollut riittämätöntä kaikilla hallinnon sektoreilla, rahoituksen trendi on ollut voimakkaasti laskeva ja alan henkilöresurssit ovat jatkuvasti vähentyneet. ... Luontopaneeli on arvioinut, että luonnonsuojelun riittävä resursointi olisi 0,5–1 % bruttokansantuotteesta. ... Kustannustehokkaan julkisten varojen käytön näkökulmasta valtion ei tulisi rahoittaa saman aikaisesti luontokadon pysäyttämiseen tähtääviä toimia sekä vaikutuksiltaan päinvastaisia toimia. ... On huomioitava, että luontokadon pysäyttämiseen pyrkivät toimet eivät ole vain kulueriä. Panostukset luontokadon pysäyttämiseen ja luonnon elpymiseen voidaan nähdä (luonto)pääoman turvaamisena ja kasvattamisena."

SLLUP: Luontokadon torjunnan onnistumisen kannalta riittävä rahoitus ja sen tehokas käyttäminen ovat täysin olennaisia. Nykyinen luontokadon torjumiseen tarkoitettun rahoituksen kokonaisuus valtion budjetista on asian merkitykseen nähden häpeällisen pieni, ja tulisi nostaa luontopaneelin esittämälle tasolle. On myös syytä korostaa, että jopa elinkeinoelämän mukaan luontokadon pysäyttäminen on elintärkeää myös ns. kovalle taloudelle.

LUONNOS: "T18.3 Maanomistajien luonto-osaaminen, erityisesti tieto luonnon monimuotoisuuden arvoista, luonnon tilaan myönteisesti vaikuttavista toimista ja niiden rahoitusvaihtoehdoista on kasvanut."

SLLUP: Tavoite on haastava, koska maanomistajiin kohdistetaan nykyisellään erilaisten neuvontaorganisaatioiden, järjestöjen, poliittisten toimijoiden ja edellisiin linkittyvän median toimesta voimakasta, vahvasti rahoitettua mielipidevaikuttamista (ml. tarkoituksellinen väärän tiedon levittäminen), jonka tavoitteet ovat päinvastaisia tämän strategialuonnoksen tavoitteiden kanssa.

3.6 Saamelaiset ja luonnon monimuotoisuus

-

3.7 Suomi maailmalla

-

Muita huomioita luonnoksesta

-

Kajander Lauri
Suomen luonnonsuojeluliiton Uudenmaan piiri ry